

Informasjon om:

Godkjenning av utenlandske foretak

Reglene for lokal og sentral godkjenning er de samme for norske og utenlandske foretak. Reglene er altså nøytrale i forhold til nasjonalitet. Nedenfor følger litt informasjon om regelverket hvor vi tar for oss noen av de praktiske problemstillingene som kan oppstå i forhold til EØS-regelverket og godkjenning av foretak.

Med godkjenningsordningen forstås to forskjellige «ordninger» som man må skille mellom; sentral godkjenning («prekvalifisering») og tildeling av ansvarsrett i et konkret prosjekt (lokal godkjenning).

Det er de samme materielle krav som gjelder for lokal godkjenning som for sentral godkjenning (GOF kap. II - IV). Forskjellen er at ved søknad om sentral godkjenning vurderes kvalifikasjoner og vilkår generelt, mens ved søknad om ansvarsrett (lokal godkjenning) foretas det i tillegg en ansvarsavklaring og plassering av ansvar i det konkrete prosjektet.

Det understrekes at foretak med sentral godkjenning også må søke om ansvarsrett i hver enkelt sak. Dersom foretaket har sentral godkjenning skal imidlertid denne normalt legges til grunn uten ytterligere vurdering når den samsvarer med oppgavene foretaket skal forestå i byggesaken. Sentral godkjenning er en frivillig ordning som er ment som et hjelpemiddel for kommunene for å lette kvalifikasjonsvurderingen ved tildeling av ansvarsrett (lokal godkjenning).

Lokal og sentral godkjenning har mao. forskjellig hovedformål og funksjon. Det er ikke et mål at lokal og sentral godkjenning skal fylle samme funksjon, men at de på en ressursbesparende måte skal sikre kvalitet i byggverk, jfr GOF § 1.

Vær oppmerksom på at krav som følger av annet regelverk, så som skattelov-givningen og arbeidsmiljøloven eller eventuelle privatrettslige krav i entreprise, ikke omfattes av ansvarsretten.

Godkjenning av ansvarsrett (lokal godkjenning) for utenlandske foretak

Reglene om lokal og sentral godkjenning fremgår av plan- og bygningsloven §§ 93 b, 97, 98, 98 a.

Reglene er nøytrale i forhold til nasjonalitet. Utenlandske foretak kan få både sentral og lokal godkjenning på lik linje med norske foretak.

Kravene til lokal og sentral godkjenning er gitt i forskrift om godkjenning av foretak (GOF). Det er i forskriften stilt krav til den faglige sammensetning og organiseringen i foretaket, til kunnskaper om plan- og bygningslovgivningen og at foretaket har et styringssystem, jfr GOF kap. II og III.

Formålet med bestemmelsene i GOF er å sikre at de byggverk som oppføres blir av god kvalitet. Hvorledes dette søkes løst i dette enkelte medlemsland er underlagt nasjonal frihet. Det forutsettes imidlertid at ingen blir diskriminert på bakgrunn av nasjonalitet eller at reglene medfører en ulovlig handelshindring.

Krav til registrering

Godkjenning kan i utgangspunktet kun gis til foretak, herunder også etater og andre offentlige organer, jfr. GOF § 4 nr. 1.

Foretak som søker godkjenning må være registrert i foretaksregisteret eller enhetsregisteret, jfr § 4 nr. 2. Foretak fra annen EØS-stat må kunne dokumentere at det er registrert i tilsvarende foretaksregister eller bransjeregister i sitt eget land, jfr nr. 3.

Ved søknad om sentral godkjenning kreves det fremlagt dokumentasjon på slik registrering, mens ved lokal godkjenning kan det settes vilkår om dokumentasjon av senere registrering i foretaksregisteret eller enhetsregisteret i samsvar med nr. 2.

Krav til søknaden

Søknad om godkjenning skal være utformet på skandinavisk, jfr. GOF § 16 nr. 1 og § 24 nr. 2. Utenlandske foretak har muligheten til å vedlegge en oversettelse.

Krav til utdanning og praksis

Det er et vilkår for å kunne få sentral godkjenning eller ansvarsrett (lokal godkjenning) at foretaket har en faglig ledelse med formell utdanning på et nivå slik det er spesifisert i GOF § 10 bokstavene a-d. Det er fire referansenivåer for formell utdanning. Ved søknad om ansvarsrett (lokal godkjenning) må utdanning og praksis være relevant i forhold til de oppgaver det søkes ansvarsrett for. For søknad om sentral godkjenning må utdanning og praksis være relevant i forhold til det godkjenningsområdet det søkes godkjenning for.

GOF § 10 angir visse utdanningsnivåer, og må sammenholdes med GOF § 11 nr. 1 og 2. Utgangspunktet er at foretakets faglige ledelse skal ha en formell utdanning slik det er beskrevet i § 10, som igjen må ha sammenheng med tiltaksklasse og praksislengde slik det er beskrevet i GOF § 11 nr. 1.

Begrepet «svarer til», som brukes for å beskrive de ulike nivåene, åpner for også å godta eksempelvis relevante fagkurs og sertifikater. De som ikke kan vise til f.eks. fag-, mesterbrev, ingeniørutdanning eller lignende formell utdanning, må sannsynliggjøre at de har utdanning som svarer til et av disse nivåene.

Utdanning fra utlandet likestilles med tilsvarende norsk utdanning, jfr GOF § 11 nr. 6. I denne forbindelse gjøres det oppmerksom på at direktiv 64/427/EØF som det henvises til i GOF § 11 nr. 6, er opphevet og erstattet med direktiv 1999/42/EF.

Praksis fra bygge- og anleggsarbeider fra utlandet sidestilles med tilsvarende prosjekter i Norge. Bestemmelsen oppstiller ikke krav om praksis fra Norge.

Krav til system

Det er et krav både for lokal og sentral godkjenning at foretak har - og bruker - et kvalitetssystem som tilfredsstiller kravene i GOF §§ 6-8. Kravene gjelder generelt for alle foretak uavhengig av nasjonalitet. Systemkravene og bygningsmyndighetenes tilsyn skal bidra til å sikre best mulig kvalitet på tiltaket.

Reglens formål og øvrige hensyn de er ment å ivareta tilsier at foretak må kunne kommunisere på skandinavisk, og gjøre all dokumentasjon tilgjengelig på skandinavisk. Ved et eventuelt tilsyn må derfor foretakets system være tilgjengelig på skandinavisk.

Særskilt om uavhengig kontroll

Valg av kontrollform er regulert i SAK § 30. Vi har to hovedformer; dokumentert egenkontroll og uavhengig kontroll.

Uavhengig kontroll er altså ingen unntaksregel, men forutsettes benyttet i alle saker hvor dette nødvendig for å kunne sikre en tilfredsstillende kontroll.

Det er ikke adgang til å kreve uavhengig kontroll på bakgrunn av nasjonalitet. Det vil i så fall være i strid med med EØS art. 4, som forbyr enhver forskjellsbehandling på grunnlag av nasjonalitet. Det er prosjektets behov for egnet kontrollform som skal være avgjørende. For tiltak uten viktige eller kritiske kontrollområder er det liten grunn til å kreve uavhengig kontroll dersom egenkontroll kan gjennomføres på kvalifisert måte.

Avslag på ansvarsrett (lokal godkjenning)

Reglene for når avslag på søknad om ansvarsrett kan gis, er de samme for norske og utenlandske foretak.

Kommunen skal med utgangspunkt i det konkrete tiltaket avgjøre om et foretak kan sannsynliggjøre at tiltaket vil bli utført i tråd med plan- og bygningslovgivningens regler. Ansvarsrett kan kun avslås når foretaket ikke kan dokumentere at det oppfylles kravene i plan- og bygningsloven, herunder særskilt bestemmelsene i GOF §§ 6, 7, 8, 10 og 11.

Bruk av utenlandske foretak som underentreprenører (UE) og underleverandører

Begrepet underentreprenør er et privatrettslig begrep brukt i entrepresesammenheng. Med UE menes her foretak som i utgangspunktet går inn under et annet foretaks ansvarsrett. Det er imidlertid ikke noe i veien for at UE kan ha egen ansvarsrett.

Foretak med ansvarsrett vil være ansvarlig for alle arbeider innenfor sitt ansvarsområde. Ansvarer gjelder også for arbeider utført av en UE. Ansvarsforhold som måtte følge av kontrakt har ingen betydning for ansvaret overfor bygningsmyndigheten.

Foretak med ansvarsrett er således ansvarlige for brudd på plan- og bygningslovgivningen, uavhengig av om bruddene skyldes foretaket eller dennes underentreprenører. Foretak som bruker underentreprenører, underleverandører eller rådgivere under sin ansvarsrett, må ha system for styring og vurdering av disse.

Den vurderingen et ansvarlig foretak må gjøre av en UE vil være avhengig av hvordan arbeidene er organisert. I det tilfellet hvor foretaket med ansvarsrett står for den faglige ledelse, må foretaket kun dokumentere at UE styres og bruker det ansvarlige foretaks kvalitetsystem.

Dersom det ansvarlige foretaket velger å sette bort arbeider fordi en ikke har egen kompetanse, eller ikke har ønske eller mulighet til å styre arbeidene, må UE vurderes etter kravene i godkjenningsforskriften. Et byggmesterforetak som f.eks. leier inn en rørlegger, men selv står ansvarlig for hele tiltaket, må forsikre seg om at UE også oppfylles kravene for godkjenning, jfr GOF kap. II og III.

I praksis vil vi anta at disse kravene vil medføre at både norske og utenlandske foretak i første rekke vil være interessert i å benytte utenlandske UE i de tilfeller hvor det norske foretaket har ansvarsretten og står for den faglige ledelse av arbeidet.

Bruk av utenlandske fagarbeidere

Plan- og bygningsloven er ikke til hinder for at foretak fritt kan knytte til seg utenlandsk arbeidskraft på den måten det selv ønsker. Det er den faglige ledelsen i foretaket som skal tilfredstille lovens krav fra igangsetting til ferdigstillelse, og det er foretaket selv som har ansvaret for at det benyttes riktig kompetanse til de enkelte oppgaver.